

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 1.1 ความหมาย แนวคิด ของการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 6
  - 1.3 มาตรฐานการศึกษาของชาติ
  - 1.4 การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.5 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก
  - 1.6 เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา สำหรับการประเมินภายนอก
  - 1.7 แนวคิดการตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ (Achievement) ของการดำเนินงาน
  - 1.8 การประเมินคุณภาพการศึกษา
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1 ความหมาย แนวคิด ของการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 ก : 7)

แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน นั่นคือผลผลิตต้องตอบสนองต่อลูกค้าและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ในด้านผู้เรียนต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องแสดงภาระหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมมาตรฐานด้านนักเรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร ในด้านนักเรียนสถานศึกษาจะต้องกำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อได้มีการจัดการศึกษาจนผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็จะมีการกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้นและดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านผู้เรียนจะถูกยกระดับให้สูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงมาตรฐานระดับเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานชาติ นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา (สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชอยู่. 2544 : 153)

1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

สาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 6 ตั้งแต่มาตรา 47 - 51 ปรากฏดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545. 2545. : 28-29)

มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงคือ

หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความ

มุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง (มาตรา 50)

ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าว ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือ คณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (มาตรา 51)

จึงพอสรุปได้ว่า จะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้มีการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งจะมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเข้ามาทำการประเมินทุก ๆ ห้าปี สถานศึกษาจึงต้องให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมหลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ สถานศึกษาทุกแห่งจึงจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานผลการประเมินคุณภาพในทศวรรษที่ เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเผยแพร่ให้สาธารณชนได้ทราบ หากผลการประเมินภายนอกไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจะต้องทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขไปยังต้นสังกัด

1.3 มาตรฐานการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546 : 70)

ต่างมีอุดมการณ์และหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมโดยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาค้นได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ฐานความรู้ที่พึงประสงค์ มีอุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์ และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนด มาตรฐานการศึกษาชาติไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ ไว้ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

ตัวบ่งชี้

1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดีมีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโต อย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนา

สังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้าง

ประโยชน์ให้สังคม

1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม มีทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ขอมรับและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลก โดยสันติวิธี

1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วชิสุจริต และมโนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรม และสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทยมีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทยและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน)

ตัวบ่งชี้

2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.1.1 มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลาย ตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2.1.2 ผู้เรียนมีโอกาส/สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง

2.1.3 องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคาร สถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้และการบริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.2.1 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ

2.2.2 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงาน มีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิดทางวินัยลดลง

2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระ เพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการส่งมอบองค์ความรู้ที่หลากหลาย

2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

2.3.1 องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพ
ท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

2.3.2 ผู้รับบริการ/และผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการบริการ
ทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.3 มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ
กระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและสามารถรองรับการประเมิน
คุณภาพภายนอกได้

**มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ (การสร้าง
วิถีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง)**

ตัวบ่งชี้

3.1 การบริการวิชาการ และสร้างร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้อง
ทุกฝ่ายทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการทางวิชาการ
ที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชนเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทย
มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1.2 ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสถานภาพ
เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้มีความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุขและ
มีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

3.2.1 ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดทำ และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญา และอื่น ๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษาในการ
สร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ และสามารถ
เรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

3.2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

ครอบครัว ชุมชน องค์กร ทุกระดับและองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้าง
และใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

1.4 การประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4.1 ความหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก การประเมินคุณภาพภายนอก คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาโดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 2)

1.4.2 หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก หลักการสำคัญของการประเมิน คุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักการสำคัญ 5 ประการคือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 :23)

- 1) เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้น เรื่องการตัดสินใจ การจับผิด หรือการให้คุณ - ให้โทษ
- 2) ยึดหลักความเที่ยงเป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพ ความเป็นจริงและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
- 3) มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพการศึกษากับจุดมุ่งหมายและ หลักการศึกษาของชาติ โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพ ของสถานศึกษาและผู้เรียน
- 4) มุ่งเน้นให้เรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยามิตรมากกว่า การกำกับและควบคุม
- 5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการ ศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.4.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายนอก (สำนักงานรับรองมาตรฐาน. 2546 : 4-5)

- 1) เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและ ประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- 2) เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่นและจุดด้อยของสถานศึกษา เจ็อน ไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา
- 3) เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่ สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

4) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพ ภายในอย่างต่อเนื่อง

5) เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

1.4.5 ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก การประเมินคุณภาพภายนอก มีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 4 – 5)

1) เป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนา ตนเองให้เต็มศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

2) เพื่อความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่า สถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3) สถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น มีข้อมูลที่จะช่วยตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด

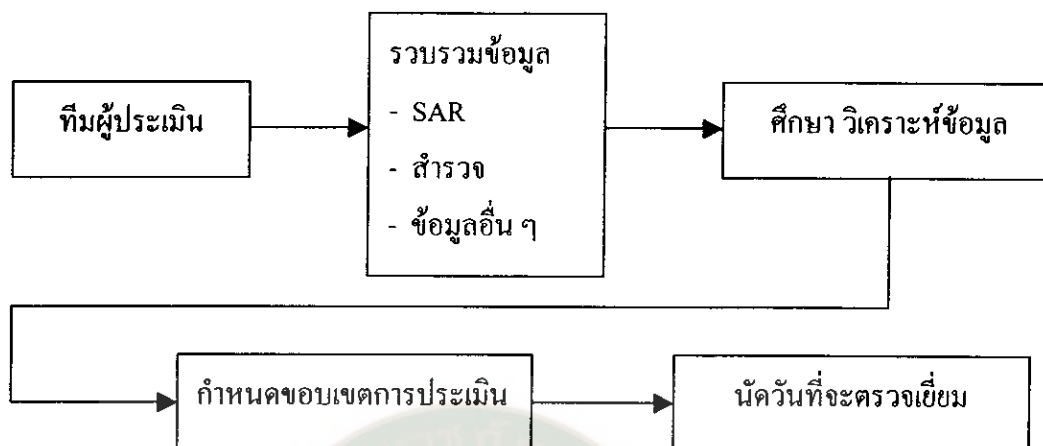
4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายมีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับ คุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนด แนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 19 – 33) กล่าวถึงกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ก่อนการตรวจเยี่ยม ระหว่างการตรวจเยี่ยม และหลังการตรวจเยี่ยม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.5.1 ก่อนการตรวจเยี่ยม กิจกรรมในขั้นตอนนี้ก่อนการตรวจเยี่ยม เป็นกิจกรรม ที่คณะผู้ประเมินภายนอกต้องดำเนินการ เมื่อได้รับการมอบหมายให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษา แต่ละแห่ง โดยต้องมีการประสานงานกับสถานศึกษา การวางแผนการตรวจเยี่ยม/แผนการ ประเมินเตรียมความพร้อมก่อนการไปตรวจเยี่ยม และประเมินสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมหลักที่จะต้องดำเนินการตามแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงขั้นตอนกิจกรรมก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

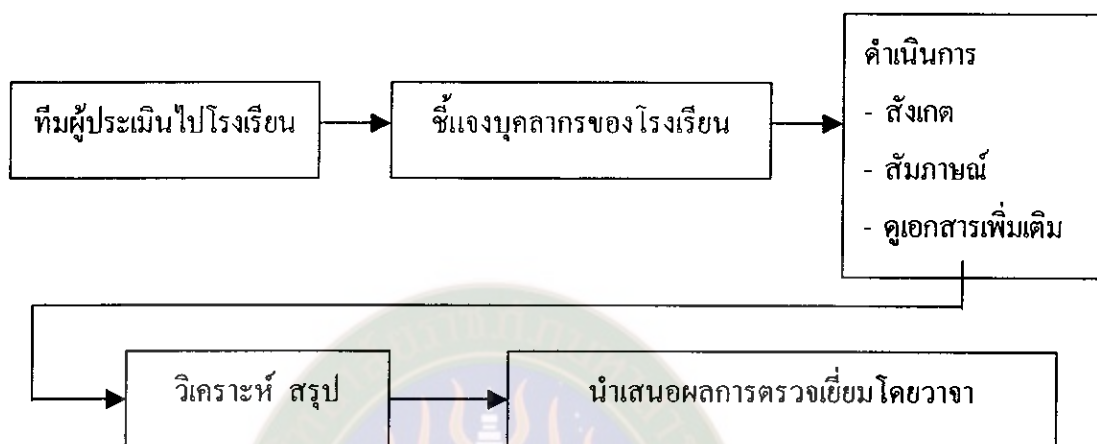
(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 20)

ตารางที่ 1 แสดงกิจกรรมก่อนการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. ศึกษาวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	คณะผู้ประเมินภายนอก
2. กำหนดประเด็นและรายงานข้อมูลที่จะต้องตรวจสอบ รวบรวมและวิเคราะห์ระหว่างการตรวจเยี่ยม	คณะผู้ประเมินภายนอก
3. วางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมิน กำหนดตาราง ตรวจเยี่ยมและกำหนดภาระความรับผิดชอบของผู้ประเมิน ภายนอกแต่ละคน	คณะผู้ประเมินภายนอก
4. นัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมและแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยม ต่อสถานศึกษา	ผู้ประสานงานของ คณะผู้ประเมินภายนอก

1.5.2 ระหว่างการตรวจเยี่ยม ในระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งกำหนด เวลาประมาณ 3 วัน คณะผู้ประเมินภายนอก มีภาระกิจในการพิจารณาทบทวนข้อมูลในรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษาว่าตรงกับสภาพความเป็นจริงเพียงใด เพื่อยืนยันผลตามรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา และรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ยังไม่มีหลักฐานข้อมูลหรือ ยังไม่ชัดเจนพอวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลคุณภาพการศึกษาแต่ละมาตรฐานการศึกษาเพื่อการ

ประเมินภายนอกตามเกณฑ์ที่กำหนดและสรุปจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญสรุปได้ตามแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 แสดงขั้นตอนกิจกรรมระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา
(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 24)

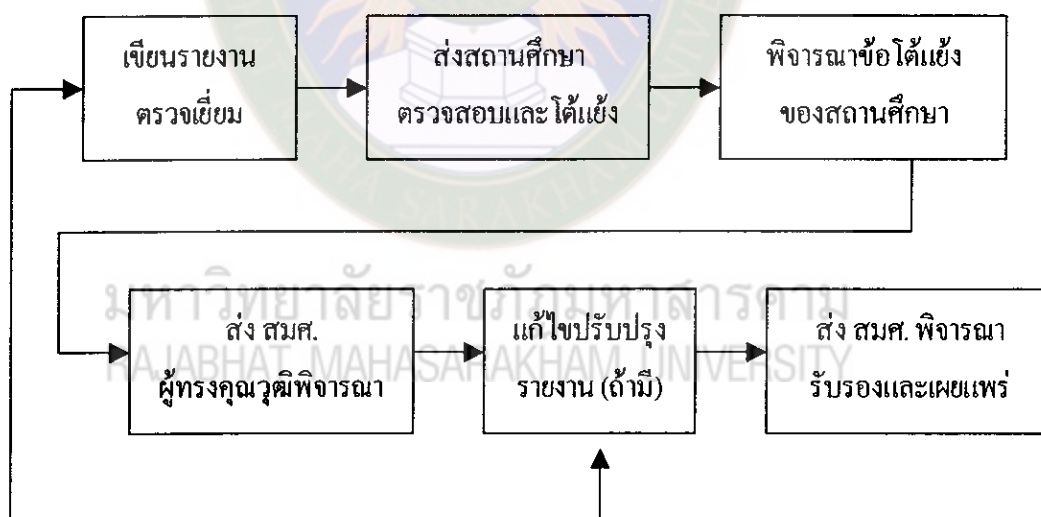
ตารางที่ 2 แสดงกิจกรรมระหว่างการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. แจ้งบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ สร้างความคุ้นเคยและเตรียมความพร้อมในการ ประเมินคุณภาพภายนอก	ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอก
2. รวบรวมข้อมูลหลักฐานตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยวิธีการ ต่าง ๆ เช่น	คณะผู้ประเมินภายนอก
2.1 สังเกตกระบวนการปฏิบัติงาน กิจกรรม การเรียนการสอนในและนอกห้องเรียน	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
2.2 สัมภาษณ์ พูคุยกับนักเรียน ครู ผู้ปกครอง บุคลากรอื่น ๆ ผู้แทนชุมชน ศิษย์เก่า กรรมการสถานศึกษา และอื่น ๆ	
2.3 ตรวจสอบกิจกรรม หลักฐาน ข้อมูลทุกด้าน ตามมาตรฐานการศึกษา	
3. วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผล และสรุปข้อค้นพบ	คณะผู้ประเมินภายนอก
4. นำเสนอผลการประเมิน โดยวาจาและอภิปรายร่วมกับ คณะผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง	คณะผู้ประเมินภายนอก

1.5.3 หลังการตรวจเยี่ยม เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ส่งให้สถานศึกษาตรวจสอบและทักท้วง หลังจากนั้นนำเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนของกิจกรรมตามแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แสดงขั้นตอนกิจกรรมหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 30)

ตารางที่ 3 แสดงกิจกรรมหลังการตรวจเยี่ยม

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1. จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา	คณะผู้ประเมินภายนอก
2. ส่งรายงาน ฯ ให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้ง	ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอก
3. พิจารณาข้อโต้แย้งของโรงเรียน	คณะผู้ประเมินภายนอก
4. ส่งรายงาน ฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและปรับแก้	ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอก
5. ส่งรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา	ผู้ประสานงานของคณะผู้ประเมินภายนอก
6. เผยแพร่รายงาน	สพศ.

1.6 เกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา สำหรับการประเมินภายนอก

สำหรับงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546 : 73-75) ได้กล่าวถึงเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินภายนอก ไว้ดังนี้

1.6.1 หลักการของการประเมิน การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษา สำหรับการประเมินภายนอกมีหลักการดังต่อไปนี้

- 1) ในรอบแรกของการประเมินภายนอก (พ.ศ. 2544 – 2548) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินภายนอกจะมีเพียงชุดเดียวสำหรับการประเมินสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับพื้นฐานทุกแห่ง ทุกสังกัด ทุกขนาด และทุกเขตพื้นที่
- 2) การนำไปประเมินสถานศึกษาในรอบแรกจะเป็นการยืนยันสถานภาพการดำเนินงานตามข้อมูลหรือร่องรอยหลักฐานที่สถานศึกษาจัดเก็บด้วยวิธีการที่สถานศึกษากำหนดขึ้นและร่องรอยหรือข้อมูลที่ผู้ประเมินภายนอกเก็บเพิ่มเติม โดยจะไม่มี การตัดสินคุณภาพของสถานศึกษาในลักษณะสรุปรวมว่าผ่านหรือไม่ผ่าน รับรองหรือไม่รับรอง แต่จะเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่นจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาตามมาตรฐานแต่ละตัว โดยหลักการนี้ การประเมินสถานศึกษาจึงมิได้เน้นการเปรียบเทียบหรือแข่งขันกันระหว่างสถานศึกษา แต่เป็นการเปรียบเทียบการดำเนินงานระหว่างมาตรฐานการศึกษาตนเองภายในสถานศึกษานั้น ๆ ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง แก้ไขที่จุดควรพัฒนา และเสริมจุดเด่นของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

3) การประเมินภายนอกจะเป็นกระบวนการที่สร้างสรรค์และเป็น
กัลยาณมิตร มิใช่การจับผิดการดำเนินงานของหน่วยงานหรือผู้บริหาร ผลการประเมินภายนอก
จะไปใช้เป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการส่งเสริม
หรือสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานทั่วกันมิได้มีเป้าหมายหลักเพื่อนำ
ไปใช้ในการพิจารณาให้คุณให้โทษแก่ผู้เกี่ยวข้อง

1.6.2 คุณสมบัติของเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้การประเมินคุณภาพสถานศึกษามี
มาตรฐานเดียวกัน การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาสำหรับการประเมินคุณภาพ
ภายนอกที่นำมาเสนอในเอกสารฉบับนี้ จึงพยายามจัดทำขึ้นเพื่อให้คุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความเป็นปรนัย มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ
มีความเป็นรูปธรรม ไม่ว่าจะผู้ประเมินสถานศึกษาจะเป็นใครก็ให้ผลการประเมินสอดคล้องกัน
- 2) เป็นการประเมินที่ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพจริงของสถานศึกษา
- 3) เป็นการประเมินที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ไม่ยุ่งยากในการเก็บข้อมูล
การตีความหมายของข้อมูล และผลการตัดสินใจประเมิน
- 4) เป็นการประเมินที่พยายามให้มีหลักการที่ง่ายต่อการจดจำ หลักการที่ใช้
ในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินจึงมีเพียงหลักการเดียวที่สามารถนำไปใช้ในการประเมินได้
ครอบคลุมเกือบทุกมาตรฐาน มิใช่การจัดทำเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานหรือตัวบ่งชี้
ในตัวบ่งชี้หนึ่งโดยเฉพาะ
- 5) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยุติธรรม โปร่งใส สามารถใช้ได้กับ
สถานศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งบริบท ที่ตั้ง สังกัดและขนาด
- 6) เป็นเกณฑ์การประเมินที่มีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติ เปิดโอกาส
ให้สถานศึกษาได้แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการดำเนินงานของตนเอง
- 7) เป็นเกณฑ์การประเมินที่นำไปสู่การได้ข้อสรุปสำหรับการพัฒนาปรับปรุง
สถานศึกษา สามารถชี้ถึงจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

1.6.3 การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษา เนื่องจากการประเมินคุณภาพ
ภายนอก เริ่มมีการดำเนินการเป็นครั้งแรกในประเทศทำให้อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นในช่วงที่ระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการ
ดำเนินงานของสถานศึกษายังไม่ชัดเจน และในช่วงที่ระบบการประเมินภายนอกยังอยู่ระหว่าง
การพัฒนาการกำหนดระดับคุณภาพการศึกษาจึงเป็นไปอย่างกว้าง ๆ ก่อนเพื่อมิให้เกิด
ความคลาดเคลื่อนในการประเมินมากเกินไป ระดับที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพจึงกำหนดเพียง

3 ระดับ ในอนาคตหากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีระบบฐานข้อมูลที่ดีพอ ก็มีความเป็นไปได้ที่จะมีการปรับระดับคุณภาพหรือเกณฑ์การประเมินให้มีความละเอียดยิ่งขึ้นระดับคุณภาพทั้ง 3 ระดับมีความหมายดังนี้คือ

- 1) ระดับ 3 คือ ดี
- 2) ระดับ 2 คือ พอใช้
- 3) ระดับ 1 คือ ควรปรับปรุง

1.6.4 มิติที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพและเกณฑ์การตัดสิน การประเมินคุณภาพภายนอกเน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา ดังนั้น การจัดระดับคุณภาพของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของการปฏิบัติงาน สถานศึกษาที่มีสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานดีมีกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาที่ใช้ให้เห็นถึงความทุ่มเทพยายามอย่างสูงควรได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในระดับดี ในทางตรงข้ามสถานศึกษาใดที่มีบุคลากรมิได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาหรือมองเห็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไขสถานศึกษานั้นก็ควรต้องได้รับการประเมินคุณภาพในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ด้วยพื้นฐานแนวคิดใหม่ มิติที่ใช้ในการจัดคุณภาพจึงจำแนกออกเป็น 3 ประการดังต่อไปนี้

- 1) ความตระหนักถึงความสำคัญ (Awareness) ของการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน ความเข้าใจในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น และมีจิตใจที่อยากพัฒนาให้ดีขึ้น
- 2) ความพยายาม (Attempt) มีร่องรอยและหลักฐานความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ดีขึ้น
- 3) การบรรลุผลตามเกณฑ์เกิดสัมฤทธิ์ผล (Achievement) ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มิติดังกล่าวข้างต้นทั้ง 3 มิติ จะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของสถานศึกษา โดยเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติงานในแต่ละระดับมีลักษณะดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์การตัดสินคุณภาพการปฏิบัติงาน

ระดับ 3 (ดี)	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับดี (Achievement) ได้ตามเกณฑ์ระดับดี
ระดับ 2 (พอใช้)	ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพระดับพอใช้ หรือได้ผลต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แต่มีร่องรอยความพยายาม (Achievement) ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่ไม่ถึงระดับดี หรือ Achievement ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ แต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness
ระดับ 1 (ควรปรับปรุง)	ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (Achievement ไม่ผ่านเกณฑ์และไม่มีร่องรอยของ Attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยของ Awareness

1.7 แนวคิดการตัดสินระดับผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน

หัวใจสำคัญของการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณภาพของสถานศึกษาอยู่ที่เกณฑ์การตัดสิน สัมฤทธิ์ผลการดำเนินงาน ในการประเมินมาตรฐานต่าง ๆ ทั้ง 14 มาตรฐานพบว่า ลักษณะของมาตรฐานสามารถจัดเป็นกลุ่ม ๆ ได้ 2 ประเภท คือ มาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของบุคคลและมาตรฐานที่เกี่ยวกับคุณภาพของกระบวนการดำเนินงาน เกณฑ์การประเมินที่กำหนดขึ้นสำหรับประเมินมาตรฐานต่าง ๆ กำหนดดังนี้(สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2547 : 50)

1.7.1 คุณภาพของบุคคล มิติที่ใช้ในการกำหนดระดับของสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานที่เกี่ยวกับบุคคลที่ 3 มิติ ได้แก่ คุณภาพ และปริมาณ โดยบุคคลที่ถูกประเมินได้แก่นักเรียน ครู และผู้บริหาร บุคคลเหล่านี้ต้องมีลักษณะหรือคุณภาพตามตัวบ่งชี้ในระดับดี ผลการประเมินเทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4 จากระบบการให้เกรด 4 ระดับ หรือมีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดจำนวน 8 รายการขึ้นไปจาก 10 รายการ(ได้คะแนน 80 % - 100 %) จากนั้นจะมีการกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษาตามปริมาณของบุคคลที่มีคุณภาพดี เกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ มีดังนี้

1) คุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาที่มีนักเรียนคุณภาพระดับดีในปริมาณมาก ถือว่าสถานศึกษานั้นมีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้น มาตรฐานคุณภาพแต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของผู้เรียนที่มีคุณภาพดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าน้อยกว่า 50 %
ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 2 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าระหว่าง 50 % -
74 % ของนักเรียนทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณของนักเรียนที่มีคุณภาพดีมีค่าตั้งแต่ 75 % ขึ้นไป
ของนักเรียนทั้งหมด

2) คุณภาพของครู สถานศึกษาที่มีครูที่มีคุณภาพระดับดีในปริมาณ
มาก ถือว่าสถานศึกษามีผลการดำเนินงานด้านสัมฤทธิ์ผลในระดับดี ดังนั้นมาตรฐานคุณภาพ
แต่ละระดับพิจารณาจากปริมาณของครูที่มีคุณภาพดังต่อไปนี้

ระดับ 1 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าน้อยกว่า 50 % ของครูทั้งหมด
ระดับ 2 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าระหว่าง 50 % - 74 %
ของครูทั้งหมด

ระดับ 3 ปริมาณครูที่มีคุณภาพดีมีค่าตั้งแต่ 75 % ขึ้นไปของครูทั้งหมด

3) คุณภาพของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ผู้บริหารมีคุณสมบัติ/ลักษณะตาม
ตัวบ่งชี้อยู่ในระดับชาติ (เทียบเท่าเกรด 3 หรือ 4) หรือมีคุณสมบัติที่ดีจำนวน 8 ข้อ รายการ
จากจำนวนข้อที่ประเมิน 10 ข้อ (80 % - 100 %) ถือว่าสถานศึกษานั้นมีผู้บริหารที่ดีตาม
มาตรฐานนั้นและหากผู้บริหารสามารถบริหารงานมีปัจจัยในการจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์ที่
กำหนดก็จะถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี

1.7.2 คุณภาพของกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่
สามารถบริหารงานให้เกิดกระบวนการตามที่พึงประสงค์ถือว่าผู้บริหารนั้นมีคุณภาพดี เกณฑ์การ
ตัดสินมีดังต่อไปนี้

1) การทำให้เกิดกระบวนการที่พึงประสงค์ในสถานศึกษาถือว่ามียกระดับ
คุณภาพดี

2) กระบวนการดำเนินงานที่เกิดขึ้นสถานศึกษาเป็นการดำเนินงานแบบ
ทั้งโรงเรียน (Schoolwide) ซึ่งมีคุณสมบัติ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความสามารถในการบริหารงาน
ให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม (2) การบริหารให้เกิดความต่อเนื่อง / ความยั่งยืนของการ
ดำเนินงาน (3) การบริหารให้เกิดการเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา

ตารางที่ 5 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับครู

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของครู ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และไม่มีร่องรอยหลักฐานของ attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐาน awareness	1. Achievement ของครู ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือ 2. Achievement ของครูไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness	Achievement ของครู ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 6 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐาน Awareness	1. Achievement ของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือ 2. Achievement ของผู้เรียน ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness	Achievement ของผู้เรียน ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 7 เกณฑ์การประเมินมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของผู้บริหาร ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ และไม่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐาน Awareness	1. Achievement ของผู้บริหาร ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือ 2. Achievement ของผู้บริหาร ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness	Achievement ของผู้บริหาร ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 8 การประเมินความสามารถของผู้บริหารในการบริหารให้เกิดปัจจัยตามเกณฑ์

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของปัจจัย ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและไม่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐาน Awareness	1. Achievement ของปัจจัยผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำหรือ 2. Achievement ของปัจจัย ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness	Achievement ของปัจจัยผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 9 การประเมินความสามารถของผู้บริหารในการบริหารให้เกิดกระบวนการตามเกณฑ์

ควรปรับปรุง	พอใช้	ดี
Achievement ของกระบวนการ ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่มีกระบวนการดำเนินงานตามเกณฑ์หรือมีน้อย) และไม่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt โดยอาจมีหรือไม่มีร่องรอยหลักฐาน Awareness	1. Achievement ของกระบวนการผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (มีกระบวนการดำเนินงาน) หรือ 2. Achievement ของกระบวนการ ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำแต่มีร่องรอยหลักฐานของ Attempt และ Awareness	Achievement ของกระบวนการผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำและลักษณะการปฏิบัติงานที่เป็นแบบทั้งโรงเรียน (Schoolwide)

1.7.3 กระบวนการเก็บข้อมูล ในการเก็บข้อมูลของผู้ประเมินภายนอกต้องเน้นการตรวจสอบหรือหาร่องรอยหลักฐาน 3 ประเภท ได้แก่ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2547 : 58) (1) ร่องรอยเกี่ยวกับความตระหนักในการพัฒนาสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษา (2) ร่องรอยการพัฒนาหรือการดำเนินงานของสถานศึกษาและ (3) ร่องรอยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของสถานศึกษา

1) การประเมินความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการศึกษา

1.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐานเกี่ยวกับความตระหนักของบุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพหรือสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและต้องการการพัฒนา

1.2) ผู้ประเมินภายนอกยื่นข้อข้อมูลเกี่ยวกับความตระหนักถึงความสำคัญของบุคลากรในสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน หรือรวบรวมได้จากข้อ 1.1 เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความตระหนักถึงความสำคัญ

2) การประเมินความพยายามในการพัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐาน

2.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบ ศึกษา เก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับกิจกรรม/กระบวนการ/โครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน บุคลากร สถานศึกษา

2.2) ผู้ประเมินภายนอกยื่นข้อ attempt ของสถานศึกษาจากข้อมูล ร่องรอยหลักฐานที่ได้จากข้อ 2.1) เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของความพยายามในการดำเนินงาน

3) การประเมินสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานตามมาตรฐาน

3.1) ผู้ประเมินภายนอกตรวจสอบข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน วิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการประเมินคุณภาพ เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของวิธีการประเมินของสถานศึกษา และยืนยันผลของการประเมินของสถานศึกษา

3.2) ผู้ประเมินภายนอกเก็บข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน เกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาในมาตรฐานต่าง ๆ ด้วยวิธีการของผู้ประเมินภายนอก เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลทางอ้อม เป็นต้น

3.3) ยืนยันผลการประเมินจากข้อมูล ร่องรอย หลักฐาน จากข้อ 3.1) และ 3.2) เพื่อสรุปเป็นระดับคุณภาพของผู้เรียน

1.7.4 มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก :ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2547 : 7-15) ระบุว่า การปรับปรุงตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลการประเมินที่สะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และการปฏิรูปการศึกษา และเพื่อให้ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินเชิงเชื่อมโยงเหตุและผลได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งเป็นการใช้สถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สำหรับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใช้เป็นกรอบในการประเมินรอบแรก 14 มาตรฐาน 51 ตัวบ่งชี้ และในเอกสารได้ระบุว่าเป็น

มาตรฐานตามที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการ 2547 ได้พิจารณาการปรับระบบและหลักเกณฑ์ การประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเห็นว่า การประเมินในระดับตัวบ่งชี้ตาม 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ นั้น ผู้ประเมินต้องใช้การวินิจฉัยสูงมาก จึงมีมติให้ปรับปรุงตัวบ่งชี้ในทุกมาตรฐานให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงได้ตั้งคณะทำงานพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อศึกษาและยกร่างตัวบ่งชี้การศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการตอบแบบพิจารณาตัวบ่งชี้ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์และชำนาญการในการวัดประเมินผล กลุ่มผู้ตรวจอ่านรายงาน และกลุ่มผู้ประเมินของหน่วยประเมิน ประกอบกับแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานต่าง ๆ ซึ่งคณะทำงานดังกล่าวได้มีการดำเนินการ และจัดประชุมเป็นระยะ ๆ การปรับปรุงตัว บ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานเน้นความเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นโดยใช้ตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ หรือมีนิยามเชิงปฏิบัติการ กำหนดเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้ และกำหนดเกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพทั้งระดับตัวบ่งชี้และระดับมาตรฐานเพื่อยกมาตรฐานของการประเมินคุณภาพภายนอกให้สูงยิ่งขึ้น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการปรับปรุงตัวบ่งชี้ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินคุณภาพภายนอก และการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและของชาติโดยรวมต่อไป

1) มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านผู้เรียนมี 7 มาตรฐาน ได้แก่

1.1) มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

1.2) มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

1.3) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

1.4) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

1.5) มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

1.6) มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

1.7) มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ

ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
- 1.2 ผู้เรียนมีความประหยัด
- 1.3 ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี

เอื้อเพื่อพ่อแม่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

- 1.4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งมี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

- 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์
- 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์
- 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.2 ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับดีในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ คณิตศาสตร์ในระดับชั้นป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับชั้นป.3ป.6 ม.3 และ ม.6

5.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้นป.3ป.6 ม.3 และ ม.6

5.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาในระดับชั้นป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ศิลปะ ในระดับชั้นป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้นป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้นป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้

6.1 ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และเรียนจากแหล่ง ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

6.2 ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด และสิ่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6.3 ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้

9.1 ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมี ประสิทธิภาพ

9.2 ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้

9.3 ผู้เรียนรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

10.1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

10.2 ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพ ทางกายของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543)

10.3 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

10.4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และป้องกันตัวเองไม่ให้ เกิดอุบัติเหตุ

10.5 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ โทษของสิ่งเสพติด และสิ่งมอมเมาไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

12.1 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านศิลปะ

12.2 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านดนตรี/

นาฏศิลป์ ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ

2) มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน ได้แก่

2.1) มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามี การจัดองค์กร โครงสร้างและ การบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

2.2) มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2.3) มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4) มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการ บริหารจัดการ

2.5) มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้แต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการ บริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

13.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และ ระบบการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

13.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

13.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยหลักการมีส่วนร่วม

13.4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

18.1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

18.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

18.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหารกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

18.4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่บูรณาการ เชื่อมโยงสาระความรู้และทักษะด้านต่างๆ และแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น

18.5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

18.6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

18.7 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และรักสถานศึกษา มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

20.1 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์

20.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร

20.3 ผู้บริหารมีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ

20.4 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน และเป็นแบบอย่างที่ดี

20.5 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

20.6 สถานศึกษามีการบริหารที่มีประสิทธิผล และผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

25.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

3) มาตรฐานด้านครู มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน และตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 10 ตัวบ่งชี้ คือ

22.1 ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายของหลักสูตร

22.2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

22.3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.4 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.5 ครู สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1- ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.6 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.7 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.8 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.9 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง และอิงพัฒนาการของผู้เรียนมีการประเมินประเมินเพื่อวินิจฉัย จุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

22.10 ครู นำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอมี 6 ตัวบ่งชี้ คือ

24.1 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

24.2 ครูที่สอนตรง ตามวิชาเอก/โท

24.3 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง/ปี

24.4 ครูที่ได้สอนตรงกับความถนัด

24.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน

24.6 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ กค.

(ศธ 1306 /466 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2545)

1.8 การประเมินคุณภาพการศึกษา

จรัส นองมาก (2544 : 23-25) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นการประมาณหรือตัดสินคุณภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยผลที่ได้จากการตรวจวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการประเมินจะต้องเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1.8.1 เกณฑ์ (Criteria) เพื่อจะใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสินถ้าเป็นเรื่องอ้างอิงกลุ่ม ก็จะใช้จำนวนที่กระจายภายในกลุ่มเป็นการบอกลักษณะ เช่น คนที่ผิวดำกว่าคนส่วนมากในกลุ่ม ก็จะถูกตัดสินว่าเป็นคนดำ คนที่ผิวขาวกว่าคนส่วนมากในกลุ่มก็就会被ตัดสินว่าเป็นคนขาว เป็นต้น ถ้าเป็นเรื่องที่อิงระเบียบ กฎเกณฑ์ก็ถือตามที่ระบุไว้ในระเบียบหรือกฎเกณฑ์

นั้น ๆ เช่น การประเมินผลการสอบตามระเบียบเดิมที่ใช้ร้อยละของคะแนนเต็ม ถ้าต่ำกว่า 50 % ถือว่าสอบตก ตั้งแต่ 50 % ขึ้นไปถือว่าสอบได้ ก็จะใช้ตัวเลขนี้เป็นมาตรฐานในการตัดสินผลการสอบ เป็นต้น

8.2 การวัด (Measurement) เพื่อจะทราบว่าขนาดปริมาณ หรือจำนวนของสิ่งที่เราต้องการประเมินนั้นมีค่าเท่าใด การวัดที่หลากหลายวิธี ถ้าจัดกลุ่มตามลักษณะของเครื่องมือวัดก็แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบที่ต้องใช้กระดาษ คินสอในการเขียนตอบ เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจ และแบบที่ไม่ต้องใช้กระดาษคินสอในการเขียนตอบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การจัดอันดับคุณภาพผลงาน เป็นต้น การเลือกใช้เครื่องมือวัดประเภทไหนขึ้นอยู่กับความละเอียดถี่ถ้วนของเครื่องที่จะทำการวัดประเภทไหนขึ้นอยู่กับความละเอียดถี่ถ้วนของเรื่องที่จะทำการวัดและเวลาที่ใช้ในการวัดมีมากน้อยเพียงใด รวมทั้งความพร้อมของอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ในการวัดตามวิธีนั้น ๆ ด้วย

ในการประเมินผลก็นำจำนวนหรือปริมาณที่ได้จากการวัดไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วตีค่าตามสภาพกำหนดไว้แล้ว เช่น ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียนที่ใช้เกณฑ์ว่าใครสอบได้ไม่ถึง 50% ถือว่าสอบตก 50% ขึ้นไปถือว่าสอบได้ เด็กชาย ก. ได้คะแนน 58% เด็กชาย ข. ได้คะแนน 42% ก็ประเมินได้ว่าเด็กชาย ก. สอบได้ เด็กชาย ข. สอบตก เป็นต้น

ในการประเมินผลการดำเนินงานโดยทั่วๆ ไปของโรงเรียนก็ต้องอาศัยหลักเกณฑ์เดียวกัน คือ ต้องมีเกณฑ์ และมีการวัดแล้วนำสิ่งที่กำหนดเป็นเกณฑ์มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จากการวัดเพื่อตีค่า อาจกล่าวได้ว่า เกณฑ์เป็นความหวัง วางานที่อยู่ในระดับพึงพอใจ หรือควรจะทำให้สำเร็จมีแค่ไหน ซึ่งเราก็กำหนดไว้ล่วงหน้า ส่วนการวัดเป็นเรื่องของความจริงที่ทำได้สำเร็จในช่วงเวลาที่จะประเมิน ซึ่งสามารถตรวจนับหรือทราบปริมาณได้จากการวัด โดยวิธีใดวิธีแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน ถ้าผลจากการวัดมีปริมาณสูงกว่าเกณฑ์หรือสิ่งที่คาดหวังไว้ ก็แสดงว่าการดำเนินงานในเรื่องนั้นประสบความสำเร็จดี แต่ถ้าผลจากการวัดมีปริมาณต่ำกว่าเกณฑ์หรือสิ่งที่คาดหวังไว้ แต่ถ้าผลการจากการวัดมีปริมาณต่ำกว่าเกณฑ์หรือสิ่งที่คาดหวังไว้ ก็แสดงว่าการดำเนินงานในเรื่องนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จต้องปรับปรุงแก้ไข

การประเมินผลการดำเนินงานโครงการจะต้องคววัดอุปประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานโครงการซึ่งเป็นความหวังว่าจะทำให้สำเร็จถือว่าเป็นเกณฑ์เพื่อการประเมินและเมื่อทำสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดแล้วได้ผลแค่ไหน ถือว่าเป็นการวัดแล้วเปรียบเทียบกัน เช่น จะประเมิน โครงการจัดทำสื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ถ้ากำหนดในโครงการว่า จะทำสื่อให้ได้ 10 ชิ้นในเวลา 1 ปี ก็ถือว่าเป็นความหวัง หรือเกณฑ์ เมื่อทำไปจนครบ 1 ปีแล้ว

ตรวจดูปรากฏว่าทำได้ 5 ชิ้น นี่ก็ถือว่าเป็นความจริงหรือผลจากการตรวจวัด นำมาเปรียบเทียบกันพบว่า ความจริง 5 ชิ้น น้อยกว่า 10 ชิ้น ก็แสดงว่าโครงการนี้ยังทำไม่ได้ตามที่กำหนด จะต้องหาวิธีการปรับปรุง แก้ไขถ้าจะทำโครงการนี้ต่อไป เป็นต้น

ปรัชญาพื้นฐานของการประเมิน การประเมินเป็นการตรวจค้นเพื่อให้ทราบความจริงว่าผลการดำเนินงานเป็นเช่นไร มีอะไร เค้น ค้อย ดี ไม่ดี สำเร็จ ไม่สำเร็จ มากน้อยแค่ไหน ผลจากการประเมินทำให้ผู้ปฏิบัติทราบสภาพจริงในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างถูกต้องโดยเฉพาะถ้าผู้ประเมิน กับผู้ปฏิบัติไม่ใช่คนเดียวกันจะทำให้ได้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาน่าเชื่อถือมากกว่า แต่ถ้าผู้ประเมินกับผู้ปฏิบัติเป็นคนเดียวกันอาจจะลำเอียงให้ข้อมูลเข้าข้างตัวเอง บางเรื่องจึงเบี่ยงเบนไปจากความเป็นจริง

การประเมินที่ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการดำเนินงานต่อไป ในเมื่อการประเมินทำให้รู้ว่าการดำเนินงานในเรื่องไหนดีไม่ดียังไร ผู้ปฏิบัติก็จะได้แก้ไข เปลี่ยนแปลง ในเรื่องที่ทำยังไม่ดีขึ้นหรือเรื่องที่ทำคืออยู่แล้วให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นอีก

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

สุพรรณ พรหมวัง (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนครพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน มีสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพในระดับปานกลาง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานด้านการควบคุม คุณภาพการศึกษาในการพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานอยู่ในระดับมาก
2. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน มีปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
3. ครูมีสถานภาพ ตำแหน่งต่างกัน และครู ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพ ตำแหน่ง กับขนาดโรงเรียน ต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
4. ครูมีสถานภาพตำแหน่งต่างกันมีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ทำเนียบ มหาพรหม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้งสามด้าน ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

อาภรณ์ พลเยี่ยม (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องระดับการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ระดับการดำเนินการตามนโยบายประกันคุณภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และด้านปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน

คำปุ่น ภูเงิน (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

1. บุคลากรโดยรวมและจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนที่มีที่ตั้งต่างกัน เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย ไม่แตกต่างกัน แต่บุคลากรในโรงเรียนในเขตเทศบาล เห็นว่า โรงเรียนมีการปฏิบัติมากกว่าบุคลากรในโรงเรียนนอกเขตเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบดังนี้
  - 3.1 ด้านผลผลิต ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ศึกษาเป็นรายกรณีแล้วจัดกิจกรรมให้เหมาะสม ใช้การวิจัยในชั้นเรียนเข้าทำการศึกษาหาข้อแก้ไข
  - 3.2 ด้านกระบวนการ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การไม่นำผลการประเมินไปปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญของการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน สร้างขวัญกำลังใจชื่นชมผลงาน
  - 3.3 ด้านปัจจัย ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดงบประมาณ มีแนวทางการแก้ปัญหา คือ ขอบประมาณจากรัฐเพิ่มขึ้น ระดมทุนจากชุมชนและเอกชน

สวาท สารกาญจน์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการครูโดยรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียน เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง และมีการดำเนินงานในขั้นการศึกษาและเตรียมการมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้าราชการในกลุ่มโรงเรียนที่ 1 กลุ่มโรงเรียนที่ 4 และกลุ่มโรงเรียนที่ 5 เห็นว่ามีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในขั้นการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนกับกลุ่มโรงเรียนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวในขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยรวมและรายขั้นตอนไม่แตกต่างกัน ส่วนข้าราชการครูในกลุ่มโรงเรียนต่างกันเห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมและ 5 ขั้นตอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ในขั้นตอนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 อันดับแรกของแต่ละขั้นตอนมีดังนี้ ขั้นการศึกษาและการเตรียมการคือ บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรไม่เพียงพอ และเวลาในการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม แนวทางในการแก้ปัญหา คือ การจัดอบรมและให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การนิเทศอย่างค่อเนื่องสม่ำเสมอ และการอุทิศเวลาให้มากขึ้น ขั้นการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา บุคลากรมีคาบสอนมาก บุคลากรไม่เพียงพอและการวางแผนงานไม่เหมาะสม แนวทางในการแก้ปัญหา คือ การจัดอบรม ทำความเข้าใจ การจัดงบประมาณสนับสนุนในการวางแผน และแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบโดยตรง ขั้นการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้ คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณ และเวลาไม่เหมาะสม แนวทางในการแก้ปัญหา คือ จัดการอบรม ประชุมชี้แจง จัดระบบงานให้มีคุณภาพและอุทิศเวลาให้กับทางราชการ ขั้นการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

คือ ขาดการติดตามและตรวจสอบที่ชี้ขาดความต่อเนื่อง และบุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการเรียน การสอนด้านคุณภาพ แนวทางในการแก้ปัญหา คือ มีการติดตามการทำงาน มีการประเมินผล อย่างต่อเนื่อง และจัดอบรมประชุมชี้แจง ขั้นการพัฒนาและปรับปรุงมาตรฐาน คือ กรรมการ ขาดความรู้ความเข้าใจ เวลาไม่เหมาะสม และขาดบุคลากร แนวทางในการแก้ปัญหา คือ การจัดอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรและเพิ่มจำนวนบุคลากร ขั้นการเตรียม รับการประเมินจากองค์กรภายนอก คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ครู และบุคลากรไม่ให้ความสำคัญกับการประเมิน และขาดงบประมาณ แนวทางในการแก้ปัญหา คือ สร้างความเข้าใจ อบรมชี้แจงให้ความรู้ และเพิ่มบุคลากร

ชาติชาย พิมพิไสย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ อย่างยิ่งด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวางแผนพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรใน โรงเรียนปฏิบัติงานตามธรรมเนียมของโรงเรียน ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีอยู่ในระดับน้อย ปัญหาสำคัญคือ ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และมีข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณาในการประกันคุณภาพ การศึกษา ได้แก่

1. การปฏิบัติงานภายในโรงเรียนควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในธรรมเนียมของ โรงเรียน
2. การกำกับติดตามควรมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง
3. การพัฒนาครูผู้สอนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม

คมสัน สุขสว่าง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบ การประกัน คุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่า ระดับปัญหา การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากสูงสุดลงไปได้ดังนี้ ด้านพัฒนามาตรฐาน การศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ การศึกษา เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงาน จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1. ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการ ดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

2. ผู้มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานและขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานแตกต่างกัน

สังคม ทินาววัฒน์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย ทั้งรายด้าน และโดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกับ โรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อมาตรฐานของผู้เรียน พบว่า ข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมบัติ เทพวรรณ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก โดยด้านผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ด้านผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในระดับมาก ด้านกระบวนการมีความคิดเห็นในระดับมาก และด้านปัจจัยมีความคิดเห็นในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แตกต่างกันทุกคู่และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

สรรพศิริ จันทร์ทอง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ทำ การศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก ของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้อะหว่างชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก ของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มมาตรฐาน พบว่า ทุกด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานเกี่ยวกับครูผู้สอน มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน และมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร และเมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกขนาดโรงเรียนมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาตามมาตรฐาน พบว่า

1.1 มาตรฐานเกี่ยวกับผู้เรียน ทุกมาตรฐานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา และมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

1.2 มาตรฐานเกี่ยวกับครู ทุกมาตรฐานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้คือ มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

1.3 มาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร ทุกมาตรฐานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

2. โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3-4 จังหวัดมหาสารคาม ที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ด้านผู้เรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่กับโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน ส่วนมาตรฐานเกี่ยวกับครูผู้สอน และมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาแนวทางการบริหาร และผลงานวิจัยภายในประเทศสรุปได้ว่า สถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนห้องกรงค์ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา ของสถานศึกษาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน)

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เพทรีเซีย (Patricia. 1994 : 105) ได้ศึกษาการประเมินผลการก้าวไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการปฏิบัติ ในประเทศเยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย พบว่า ในระบบที่มีการประกันคุณภาพการศึกษานั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน มีกลไกทางสังคมที่ช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในประเทศเยอรมันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาจากจังหวัดหนึ่งไปสู่อีกจังหวัดหนึ่ง ประเทศสวีเดนนั้นมีการประกันคุณภาพการศึกษาและการควบคุมการประเมินด้วยกระบวนการที่ชัดเจน ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาในการประกันคุณภาพ สำหรับฝรั่งเศสนั้นให้ความสำคัญและเชื่อถือการใช้แบบทดสอบภายนอกโรงเรียนและมีการควบคุมจากส่วนกลาง และประเทศออสเตรเลียนั้นให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีการนำเอาระบบการสอบจากมาตรฐานกลาง ที่ได้รับการยอมรับความเป็นมาตรฐาน และมีการเตรียมการอย่างมีแบบแผนในการควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา และการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

เอกที (นิคยากรณ์ แซร์ม. 2542 : 63 ; อ้างอิงจาก Agthe. 1980 : 3076 - 3077) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของครูใหญ่และครูวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ครูใหญ่และครูยอมรับว่า งานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน

เอแควร์ (ธัญลักษณ์ น้อมนิล. 2543 : 39 ; อ้างอิงจาก Adir. 1982 : 42) ได้ศึกษาทัศนคติของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐไอโอวา ในประเด็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของภารกิจ และความชำนาญที่ใช้อยู่ในการจัดการกับภารกิจนั้น ผลการวิจัยที่สำคัญ พบว่า

1. ครูใหญ่ส่วนมากมีความชำนาญเป็นพิเศษในการจัดการกับปัญหาอาคารสถานที่ การประเมินผลงาน การประชุมครู การเป็นประธาน
2. ประสบการณ์การเป็นครูใหญ่และขนาดของโรงเรียน ไม่เป็นตัวแปรที่ส่งผลในระดับที่มีนัยสำคัญกับความชำนาญเป็นพิเศษ ในการจัดการแก้ปัญหาใด ๆ

จากผลการวิจัยต่างประเทศ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น กลไกสำคัญประการหนึ่งคือ การประกันคุณภาพการศึกษา เพราะจะเป็นการรับรองว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีผลิตผลที่มีสมรรถภาพ มีคุณภาพมีคุณลักษณะเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม การดำเนินงานจึงต้องร่วมมือกันหลายฝ่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ต้องมีส่วนร่วมสนับสนุนร่วมมือร่วมใจกับบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียน

จึงควรดำเนินการจัดการประกันคุณภาพทั้งภายในและพร้อมรับการประเมินจากภายนอก ผู้วิจัย
จึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลการดำเนินการตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามการรับรู้ของผู้บริหาร
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2547

เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ
ยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 2 ซึ่งจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ปฏิบัติได้โดยตรงอีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY